

Västsahara

Nr 4/2008 pris 25:-

Enda tidskriften i Norden om Västsahara

Marocko är EU:s favorit!

Svensk bok till flyktingbarnen

Läs nobelpristagarens Öken!

Marockanskt våld i det ockuperade Västsahara

TIDSKRIFTEN VÄSTSAHARA

4 2008
december

Utges av Föreningen Västsahara
och utkommer med
fyra nummer per år.

ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare och redaktör:

Lena Thunberg

Redaktionsråd: Jan Strömdahl,

Martin Wikström, Arto Valtonen,

Natasa Mirosovic och Monica Zak.

Layout: Johan Franzon

Adress: Västsahara

c/o Afrikagrupperna

Linnégatan 21

413 04 Göteborg

tel 031 - 24 72 30

Hemsida: www.vastsahara.net

E-post: vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

tel 0158 - 139 59

Privatperson: 100:-

Organisation: 125:-

Stödprenumeration: 125:-

Utländsk prenumeration: 200:-

pg 20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara

c/o Jan Strömdahl

Mälarvarvsbacken 5

117 33 Stockholm

tel 08 - 668 88 41

070 - 438 88 41

Tryckeri: Markaryds grafiska

Omslagsbilder:

Framsida: Pojke i flyktinglägren

Baksida: Brahim Dali i

flyktinglägren läser Pojken

som levde med strutsar

Bilder: Kim Naylor

Kennedypris till Aminatou Haidar	sid 3
Fortsatt polisvåld och övergrepp	sid 4
De modiga människorna	sid 5
Exportrådet uppmuntrar företagsamhet	sid 6
Folksam sålde innehav i Wesfarmer	sid 6
Protester mot EU-samarbetet	sid 7
Tal i FN: Erkänn SADR!	sid 8
Motioner i riksdagen	sid 9
Västsaharafotograf: Kim Naylor	sid 10
När böckerna kom hem	sid 11
Hon ger röst åt kampen	sid 13
Från solnedgång till soluppgång	sid 14
Frankrike-Marocko, en familjeaffär	sid 17
Grattis till Nobelpriset!	sid 18
Sandstorm och översvämning	sid 18

Nästa nummer av Västsahara utkommer i mars.

Karta: Björn Eriksson

En historia av våld av svek

Misshandel och tortyr tillhör vardagen för en västсахarier som syns på gatan med en västсахarisk flagga. Fängslas du är rätt-säkerheten obefintlig.

Västсахariern Mustafa AbdDaiem kidnappades av marockansk polis i Assa i södra Marocko och försvann i oktober. En vecka senare dök han upp i domstolen i Goulemin, där han kvickt dömdes till tre års fängelse. Han hade nämligen agerat journalist och rapporterat om polisövergrepp.

– Situationen i Marocko har förbättrats, sa en tvärsäker migrationsminister Tobias Billström i Kalla fakta den 23 november med anledning av ett utvisningsärende till Marocko.

Nu knyter EU Marocko närmare sig. I oktober fördjupade EU kontakterna med syfte att ge Marocko avancerad status och något som börjar likna ett medlemskap. Inget grannskapsland får så mycket pengar i bistånd av EU som just Marocko. Och nu väller mer pengar in. Men nu börjar protesterna höras både i Sverige och internationellt. Den ockuperade delen av Västсахara är inte heller tydligt utskrivna ur avtalen.

– **Marocko åker runt på propagandaturneer** i Europa och sprider dimridåer kring sin så kallade Sanningskommission, sa människorättsaktivisten Aminatou Haidar, när hon mottog Robert Kennedy-priset.

Samtidigt gör det svenska Exportrådet reklam för affärer i Marocko – där hela Västсахara inbegrips! På en sensationell karta visar de var den inkomstbringande fiskebranschen har sitt säte: södra Marocko och norra Västсахara!

Årets nobelpristagare J.M.G Le Clézio är en stor beundrare av öknens folk. Läs hans bok *Öken om nomaderna* som 1910 släpar sig fram i Sakiat el-Hamras uttorkade flodfåra eller närmar sig den heliga staden Smara undan fransmännen.

Lena Thunberg,
redaktör för Västсахara

Nu har "Pojken som levde med strutsar" översatt till arabiska. Författaren Monica Zak överlämnade själv fyra lådor böcker till flyktingarna, en gåva från Miljöpartiet de Gröna.

Lena Thunberg

Kennedypris till Aminatou Haidar

Aminatou Haidar har tilldelats Robert F. Kennedy Memorial Human Rights Award 2008 på grund av hennes modiga kampanj för självbestämmande för Västсахara och mot Marockos ockupation och mot kränkningar och försvinnanden av samvetsfångar. Hon är en av Västсахaras mest kända människorättsförsvarare och har organiserat fredligt motstånd i den ockuperade delen av Västсахara.

Prisutdelningen skedde i Washington den 13 november.

– Alla som bryr sig om demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet för människorna i Västсахara inspireras av hennes utomordentliga mod, hängivenhet och intelligenta arbete, sa senator Edward Kennedy.

Aminatou Haidar greps 1987, 21 år gammal och var "försvunnen" i ett hemligt fängelse i fyra år. 2005 greps hon på nytt och satt 7 månader i det ökända Svarta fängelset i El Aaiún.

Lena Thunberg

Aminatou Haidar, en av många modiga västсахarier.

Rättelse

I förra numret av Västсахara fanns en bild på sidan 18. Fotograf är Birgitta Lacuesta och inte Martin Wikström som felaktigt uppgavs.

Brutalt polisvåld mot västsaharier

Övergreppen i ockuperat område fortsätter

Trots rapporter och FN:s närvaro i Västsahara förföljs, fängslas och torteras människorättsaktivister fortfarande.

– Mer än 500 västsaharier är försvunna sedan Marocko ockuperade Västsahara. Marocko vägrar fortfarande att ge någon information om dessa människor men genomför propagandakampanjer under förklädning av en så kallad Sanningskommission. Man säger sig vara för sanning och försoning och åker världen runt utan att ge några verkliga svar om de grova brott mot mänskliga rättigheter som Marocko har begått mot den västsahariska befolkningen, sa Aminatou Haidar, när hon mottog Robert F. Kennedy Award den 13 november i Washington.

Och övergreppen fortsätter. Det finns tyvärr gott om exempel. Här är några:

18-åring kidnappades

Enguia Elhawassi, 18 år, kidnappades av marockanska säkerhetsagenter när hon lämnade sin skola i El Aaiún. Hon kördes till en plats utanför staden där hon torterades och övergavs ”i ett eländigt tillstånd”. Hon har gripits och misshandlats vid sex tillfällen under de senaste tre åren i samband med fredliga demonstrationer för självständighet.

Journalist fick 3 års fängelse

Den 27 oktober fördes Mustafa AbdDaiem bort av marockansk polis i Assa i södra Marocko. Ingen visste vart han fördes. En vecka senare dök han upp i rätten där han dömdes till tre års fängelse och 50 000 dirham i böter. Han är människorättsaktivist och medlem i Västsahariska journalistförbundet UPES. Han rapporterar ofta om övergrepp mot västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara och i Marocko. Mustafa AbdDaiem hade uttalat sitt stöd för västsahariska demonstranter i Assa som hade utsatts för polisvåld. Arbetslösa västsaharier protesterade i en fredlig sittedemonstration den 27 oktober mot marginalisering och krävde arbete och ett anständigt liv. Demonstranterna hade västsahariska flaggor och krävde att västsaha-

riska politiska fångar skulle frigges. Polis och militär kallades in, ett tiotal västsaharier skadades och arresterades, flera hem stordades av polis och tillhörigheter stals.

När Mustafa AbdDaiem fördes in i rättssalen ropade han slagord och gjorde segertecken för ett fritt Västsahara. Han förklarade att polisen hade förfalskat hans utsagor under förhören men domaren tog ingen hänsyn till detta utan dömde honom snabbt till tre års fängelse och böter. AbdDaiems advokat förklarade att rättegången saknade det mest grundläggande för en rättvis dom. UPES kräver att han frigges omedelbart och villkorslöst.

15 års fängelse och tortyr

15 års fängelse blev domen för Yahya Mohamed Elhafed Iazza. Han greps tillsammans med 7 andra kamrater under en fredlig demonstration i Tan-Tan i södra Marocko. De uppger att de torterades under förhören och att några av dem utsattes för sexuellt våld, skriver ASVDH den 10 oktober.

15 ungdomar försvunna

Mödrar till de 15 ungdomar som är försvunna sedan 25 december 2005 kräver att en undersökning inleds. Den marockanske paschan i El Aaiún vägrade ta mot en ansökan om två sittedemonstrationer från mödrarna. Mödrarnas hem sattes under bevakning.

Hungerstrejk i Svarta fängelset

Fyra västsahariska samvetsfångar startade en hungerstrejk den 9 oktober i protest mot att de bland annat inte får ta emot besök, inte får medicinsk vård. De överfölls och misshandlades senare av fängvaktare i syfte att få slut på hungerstrejken.

24 gripna Smara

I september vid flera tillfällen gick unga och gamla västsaharier ut på gator i Smara med flaggor och ropade slagord till stöd för Polisario och för självbestämmande och självständighet. Marockanska styrkor anlände, belägrade områden, grep och misshandlade brutalt människor och stormade flera hus. En av de personer som förföljdes var

Soukaina Jadaхло. Hennes liv finns beskrivet i förra numret av Västsahara.

24 personer greps och tio skadades den 22 september av marockanska säkerhetsstyrkor i Smara. Tolv hus stormades och plundrades. Dagarna innan hade representanter för den irländska organisationen Frontline besökt staden.

En annan människorättsaktivist, Nasiri Hamadi, som beskrivs i Västsahara nr 2, förlorade senare i oktober sitt jobb och lön. Hans hem sattes under bevakning.

FN måste agera!

– Mer än 40 västsahariska politiska fångar sitter i fängelse på grund av att de kräver att FN-resolutionerna om Västsaharas avkolonisering ska äga rum, skriver Västsaharas president Mohamed Abdelaziz i ett brev till FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon den 5 november. Han kräver att samvetsfångarna ska frigges och att FN ska utöva påtryckningar på Marocko för att få veta vad som hänt de försvunna 500 civila västsaharierna och de 151 västsahariska krigsfångarna.

Lena Thunberg

Källor: ASVDH, UPES, SPS

Mustafa AbdDaiem kidnappades och dömdes till 3 års fängelse för att han fördömt polisbrutalitet i södra Marocko. Inte ens äldre kvinnor skonades när polisen slog till i Smara i september.

Bilder: ASVDH och UPES

El Ghalia Djimi, vice ordförande i ASVDH.
Bild: Lena Thunberg

Möten med västsaharier i El Aaiún:

De modiga människorna

Vi har fått med oss några telefonnummer med förhoppning om att få träffa västsaharier som skulle kunna berätta om sina erfarenheter. Vi väntar ett och ett halvt dygn med att ringa. Tänk om det blir problem för dem? Hos mig väcks gamla rädslor från resor i kommunistdiktaturens Östtyskland, Polen och Tjeckoslovakien på 70-talet, där besök hos människor som vågade protestera mot diktaturen innebar polisövervakning och risk för repressalier för dem.

Vi beslöt oss ändå för att ringa, medvetna om att västsaharierna önskar kontakt med människor i den fria världen, som kan föra deras berättelser vidare.

Vi tar en taxi till en adress, som visar sig ligga långt ifrån de områden av staden som vi besökt. Färden känns lång, inga gatunamn går att urskilja. Är de inte utsatta eller utsuddade? Så stannar chauffören. Vi befinner oss på en plats som skriker ut sin ödslighet, sand och betong, ingen växtlighet, slitna gulmålade 3-våningshus. Några tonårspojkar står och hänger i ett hörn, såsom pojkar gör överallt i den åldern. En man i 50-årsåldern kommer fram till oss. Han ser allvarlig ut, utstrålar värme, sträcker fram handen och hälsar på oss. Han leder oss över en stor grusplan omgiven av en ram av betong fram till en lägenhet på andra sidan. Där tar en kvinna emot oss. Vi kommer in i ett rum på cirka 16 m². Golvet är täckt av mattor. En mycket låg soffa sträcker sig utefter tre av rummets väggar.

El Ghalia Djimi välkomnar oss. Hon är iklädd den västsahariska dräkten, ett tygstycke konstfullt draperat runt kroppen och över huvudet. Hon utstrålar lugn. Jag fylls av en känsla av vördnad inför en kvinna, som säkert är 20 år yngre än jag och som jag vet har varit med om de mest

fruktansvärda upplevelser. Ändå har hon bevarat sin integritet. Medan vi sitter där och människor kommer och går, serverar Ghalia oss te ur små glas, fyller på när hon ser att vi druckit upp och deltar hela tiden i samtalen, ibland bara genom att sitta tyst. Samtidigt finns hon till för sina fem barn i olika åldrar, som då och då kommer in i rummet för att fråga om något eller bara vara nära sin mamma.

Vi får lyssna till berättelser, unika för var och en men med det gemensamt att de alla utsatts för kränkningar, förts bort utan att anledningen klargjorts, utan rättegång. Anhöriga har inte underrättats, ingen har fått veta vart de förts. I fångelser har de utsatts för umbäranden på olika sätt. De har fått otjänlig mat, redan tuggad på av fångvaktare eller full med smädjur, vistats i tränga celler utan möjlighet att röra sig, utsatts för sexuella övergrepp, misshandlats grymt.

Varför? Därför att de anser att FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna också skall gälla dem. För att de deltagit i en fredlig demonstration för Västsaharas självständighet. För att de samlats med likasinnade för att samtala. För att de har en släkting som är med i Polisario.

Det har hunnit bli mörkt när vi lämnar lägenheten. "Tack för att ni lyssnade", säger en av männen.

Jag tänker att det verkligen inte är så mycket att tacka för men förstår att det har stor betydelse. Att få berätta sin historia för människor, som är intresserade, gör att berättaren, som anstränger sig för att vi ska förstå, också själv förstår mer av sin egen historia. Berättelsen gör berättaren verklig,

levande och viktig. Kanske ett bevis för att finnas till. Se detta i relation till att vara "försvunnen", det vill säga att inte finnas till.

Makt och rädsla är centrala begrepp för att förstå, varför människor eller stater gör onda gärningar.

Likheter finns på makro- och mikronivå. Där makten finns, finns också rädslan att förlora den. Ett sätt att hålla kvar makten är att skapa lydiga människor, som av rädsla för straff gör som de blir tillsagda. Olydiga människor är ett hot mot makten. Föräldrar, som har behov av makt, ser till att skapa lydiga barn. En stat, som har behov av makt, ser till att skapa lydiga undersåtar. Det gäller att kväsa självständigt tänkande, annorlunda idéer, medvetenhet, inlevelseförmåga. Rädsla ger grogrund för lydighet, men den som har makt behärskas också av

rädsla. En diktatur karakteriseras av maktbegär och rädsla, rädsla och makt. Ju rädsligare man är, desto mer makt måste man se till att ha.

Lyckligtvis finns det alltid modiga människor, som inte låter sig behärskas av rädslan, människor som tänker själva, som har inlevelseförmåga, människor som inte lyder blint. Det är dessa människor, som fruktas av maktmänniskorna. Det är dessa människor, som förs bort utan rättegång till okända fångelser, som torteras, som kommer igen, talar om vad som händer. Det var några av dem, som vi träffade i en lägenhet i El Aaiún. Människor med kärlek till det levande inom en människa som vågar lyda, bli slav, krympa.

"Tack för att ni lyssnade" säger en av männen.

Margareta Lalander

FISHMEAL AND FISH OIL PRODUCERS IN MOROCCO

- There are about 5 larger producers of fishmeal and fish oil in Morocco

Comments

- 5 major exporters of fishmeal and fish oil in Morocco.
- L'Association Nationale des Fabricants de Farine et Huile de Poisson "ANAFAP", is the organisation that represents fishmeal and fish oil producers in Morocco.
- Fishmeal and fish oil production plants are located more less all along the Moroccan coast, but major hot spots are found in the area between Agadir and Laayoune.

Source: FAO (www.fao.org), ETC (www.etc.org)

Det svenska exportrådets folder om Marocko har en karta som även innefattar Västsahara! Fiskeindustrin är en av de branscher Exportrådet vill att svenskar ska engagera sig i. De stora industrierna ligger dock i ockuperat Västsahara!

Exportrådet uppmuntrar företagsamhet i ockuperat Västsahara

Det svenska exportrådet öppnade i april ett nytt kontor i Casablanca.

Ett av de områden man rekommenderar svenska företagare att engagera sig i är fiskeindustrin med fiskmjöl och fiskolja. I en folder över Marockos potential på Exportrådets hemsida finns en karta över fiskeindustriområdet som sträcker sig från södra Marocko in i Västsahara. Ingen gräns finns mellan länderna. Västsahara är inte nämnt.

– Oj då, det ska vi ändra på kartan, säger Helena Olsson, kommunikationschef på Exportrådet, när vi frågar.

– För övrigt följer vi Utrikesdepartementets rekommendationer och samarbetar med den svenska ambassaden i Rabat, meddelar hon.

ANAFAP (Association Nationale des

Fabricants de Farine et Huile de Poissons) är den marockanska paraplyorganisationen för fiskproducenter i Marocko. Det är uppenbart att det är fisket i den ockuperade delen av Västsahara, som är det lönsamma för Marocko.

Det första halvåret 2008 har Marocko producerat närmare 300 000 ton fisk till ett värde av 2,3 miljarder dirham (ungefär lika mycket i svenska kronor). Det är en ökning med 12 % i produktion och 37 % i värde.

Volym- och värdeökningen beror främst på landningen av fisk i hamnarna i El Aaiún och Dakhla, meddelar organisationen på sin hemsida.

Lena Thunberg

Vad säger de folkvalda?

– Jag blir upprörd över Exportrådets folder, i vilken man i realiteten uppmuntrar svenska företag att delta i plundringen av ett ockuperat land. Regeringen måste nu agera så att en statlig myndighet som Exportrådet inte går emot den tydliga majoritet i riksdagen som anser att Västsahara är ockuperat, säger Hans Linde, riksdagsledamot (v).

Vad säger regeringen?

– UD kommer omedelbart att kontakta Exportrådet och uppmärksamma rådet på den svenska regeringens syn på Västsaharas status och att kartan strider mot denna. Exportrådet är en organisation som ägs gemensamt av staten och näringslivet. Exportrådet är självständig i sitt agerande, säger Ulla Eriksson-Moberg, kansliråd på Utrikesdepartementet.

Folksam sålde innehav i Wesfarmers

Folksam och KPA Pension sålde tidigare i höstas av hela sitt innehav i det australiska företaget Wesfarmers. Detta efter att ha misslyckats att få Wesfarmers att sluta handla med fosfat från det ockuperade Västsahara.

– Vi vill helst försöka påverka företagen att bättra sig och det gör man effektivast som ägare. Vi har dock inte haft någon framgång i detta fallet, säger Carina Lundberg Markow, chef för ansvarsfullt ägande på Folksam.

Fondförvaltaren Öhman beslutade redan i december 2007 att sälja ut sitt aktieinnehav i konstgödseltillverkaren Wesfarmers. Nu har även Folksam sålt sitt innehav.

Arto Valtonen

Västsahara på Palmedagarna

Olof Palme Centrets årliga "Palmedagar" hölls den 17 till 19 oktober i Stockholm med temat "Migration". SSU fick ansvaret att hålla ett seminarium och valde "Western Sahara – migration under occupation". I panelen satt Johan Moström från Palmecentret, Magnus Manhammar från SSU, Ann Linde från Socialdemokraterna, Brahim Mokhtar Polisario:s representant i Sverige och Lena Thunberg från tidskriften Västsahara. Seminariet, som var välbesökt, fokuserade kring självständighetsfrågan och den nuvarande politiska situationen.

Utöver seminariet arrangerade SSU en demonstration på Sergels torg där Mattias Vepsä SSU:s förbundssekreterare, Brahim Mokhtar och Lena Thunberg talade. Talen berörde bland annat situationen i flyktinglägren, situationen i det ockuperade området och EU:s samt Sveriges ansvar att förhindra Marockos brott mot mänskliga rättigheter. Kortfattat förstärkte Palmedagarna Västsaharas plats på arbetarrörelsens internationella dagordning.

Natasa Mirosovic

Internationella protester mot EU-samarbetet med Marocko

Den 13 oktober fördjupade EU sitt grannskapsavtal med Marocko med sikte att ge Marocko "advanced status". Marocko har sedan länge en särställning bland EU:s grannskapsländer. Inget av Barcelonaprocessens länder får så stora EU-bidrag, 654 miljoner euro under år 2007-2010, trots att tillväxten i Marocko är svag och korruptionen stor. Nu kommer dessutom mer pengar att flöda in från EU. Målet för EU:s Medelhavsunion är att skapa ett frihandelsområde runt Medelhavet.

Om EU skulle teckna ett avtal om så kallad "Advanced status" med Marocko, kräver organisationen Western Sahara Resource Watch (WSRW) och hittills cirka 300 organisationer från olika länder att den ockuperade delen av Västsahara uttryckligen exkluderas ur avtalet, vilket ännu inte har skett.

Marocko ockuperar fortfarande en stor del av Västsahara i strid med över 100 FN-resolutioner, som deklarerar att Västsaharas folk har rätt till självbestämmande. FN betraktar Västsahara som en avkoloniseringsfråga och har förklarat det som både ockuperat och annekterat. Internationella Domstolen i Haag har avvisat Marockos anspråk på området, skriver organisationen.

"Enligt internationell lag är det EU:s och dess medlemsländers plikt att inte erkänna Marockos illegala annektering av Västsahara. Det EU måste göra är att klart precisera vilket territorium man ska samarbeta med", skriver Sara Eyckmans WSRW i ett brev till EU-kommissionären för utrikesfrågor Benita Ferrero-Waldner den 4 november.

För mer information:
www.wsrw.org

Lena Thunberg

Svenska protester mot Marockos "advanced status"

– men regeringen positiv

EU vill knyta Marocko ännu närmare genom ett fördjupat samarbetsavtal. Utrikesminister Carl Bildt och EU-minister Cecilia Malmström är positiva till detta och hoppas kunna ha en dialog med Marocko om Västsahara-konflikten. Riksdagsledamoten Agneta Berliner (fp), vill att ockupationen upphör innan ett fördjupat samarbetsavtal kan komma på tal. Jens Holm, EU-parlamentariker (v), är mycket kritisk till regeringens hållning.

– Det är skandal att den svenska regeringen stödjer Marockos särställning med EU. Det är löjligt att påstå att det blir lättare att påverka Marocko med den nya statusen, säger Holm.

Flera parlamentariker ställer nu frågor och väcker motioner kring det fördjupade samarbetsavtal som är på gång mellan EU och Marocko. Agneta Berliner, riksdagsledamot för folkpartiet, motionerar om att Marockos ockupation av Västsahara ska ha upphört innan ett fördjupat EU avtal undertecknas. Berliner menar att det är dags att ställa krav på Marocko.

– FN har antagit en resolution om folkomröstning. Den skulle hållas 1992 för att låta det västsahariska folket självt avgöra om landets självständighet. Den omröstningen är ännu inte genomförd. Jag anser att EU-länderna mer kraftfullt behöver agera så att ockupationen av Västsahara upphör, säger Agneta Berliner.

Men att ställa detta krav, det vill uppenbarligen varken EU-minister Cecilia Malmström eller utrikesminister Carl

Bildt. De vill ha en dialog med Marocko.

– Det är lättare att inom ramen för EU-samarbetet föra en dialog med Marocko och därigenom trycka på, menar Cecilia Malmström, som hävdar att regeringen har drivit på för att få med Västsaharafrågan i det fördjupade samarbetsavtalet.

Men EU-parlamentarikern Jens Holm (v) är skeptisk. Han tycker regeringens inställning är skandalartad.

– I alla EU:s samarbetsavtal finns tydliga krav på mänskliga rättigheter, som ska vara uppfyllda innan ett avtal skrivs. Det är uppenbart att Marockos ockupation av Västsahara och landets generella kränkningar av mänskliga rättigheter strider mot de krav som EU självt har satt upp, säger Holm.

– Häv det rådande avtalet med Marocko, till dess att Marocko visat i handling att ockupationen upphör, tycker Holm.

Jens Holm har skickat en fråga till EU:s ministerråd, då han anser att det klart måste framgå att Västsahara inte ska omfattas av det fördjupade avtalet mellan EU och Marocko. Samma farhåga har Agneta Berliner.

– Om EU accepterar en sådan status på samarbete skulle vi ytterligare legitimera och finansiera Marockos ockupation av Västsahara. Det nuvarande partnerskapsavtalet har uppenbarligen inte gjort Marocko berett att följa internationell rätt, säger Agneta Berliner.

Arto Valtonen

Den 22 september gav sig unga och gamla västsaharier, några med flaggor, ut några minuter, på gatorna i Smara. De fredliga demonstranter, som upptäcktes av polis, slogs ned brutalt. Polis och militär omringade staden. Bild: ASVDH

Mildred Thulin i FN: Jag uppmanar alla regeringar att erkänna SADR!

”

...Under alla dessa år av illegal ockupation har Marocko kontinuerligt brutit mot de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Alla som vill veta mer kan läsa vittnesmålen vid FN:s Människorättsråd i Genève.

Muren, som Marocko har byggt genom Västsahara med tusentals militärposter, är ett annat brott. Den kallas "Skammens mur" och är verkligen en skammens mur. Över sex miljoner minor har placerats ut i öknen och hindrar människor från att röra sig fritt. Vem ska röja dessa minor?

Men Marocko förtrycker inte bara Västsaharas folk, de stjälar också deras naturresurser trots FN-resolutioner mot

prospektering och export av naturresurser i ockuperade områden.

Jag känner till de ansträngningar som FN har gjort för att hitta en lösning och få slut på Marockos kolonisation men hittills har de varit utan framgång.

De aktuella samtalen mellan parterna kan inte lösa problemet. Med all respekt för FN:s principer och resolutioner, men Marocko är inte en part i avkoloniseringsprocessen. Marocko är de facto en illegal ockupant som inte visar någon respekt för lag och ordning i det ockuperade området och som inte har någon verklig vilja att upphöra med ockupationen.

Det finns bara tre vägar att nå avkolonisering: fri associering, integration eller självständighet. Marockansk autonomi är inget val.

Västsaharafrågan måste få en ny start och det marockanska förtrycket måste stoppas.

Detta är några punkter att beakta:

Occupationen

* FN måste kräva att Spanien återupptar sin roll som administrativ makt och tar ansvar för en rättvis avkoloniseringsprocess.

* FN måste agera snabbt och kraftfullt för att stoppa den pågående marockanska repressionen och få slut på den illegala ockupationen.

Naturresurserna

* FN måste publicera en lista över länder och företag som gör affärer i Västsahara.

* FN måste ta ansvar för utvecklingen för naturresurserna i Västsahara. Det är FN och inte Marocko som ska sköta

dessa resurser.

* FN måste fördöma det nuvarande fiskeavtalet mellan EU och Marocko och kräva att EU avslutar det och omförhandlar det så att de västsahariska vatten är uteslutna.

* FN och dess medlemsländer måste införa sanktioner mot Marocko på grund av exploateringen av naturresurserna, då ursprungsbefolkningen varken har godkänt den eller kontrollerar den.

Mänskliga rättigheter

* FN måste kräva att de västsahariska politiska fångarna omedelbart frigges.

* FN måste kräva att Marocko omedelbart river muren, som delar det västsahariska territoriet.

* FN och dess medlemsländer måste införa sanktioner mot Marocko på grund av kränkningarna av de mänskliga rättigheterna.

* FN måste skicka en särskild mission för att garantera att de marockanska bosättarna och de marockanska myndigheterna inte kränker det västsahariska folkets mänskliga rättigheter.

* FN måste tillämpa Kapitel 7 i FN-stadgan.

Ständiga brott mot mänskliga rättigheter och internationell lag får aldrig löna sig.

”

Ur Mildred Thulins tal i FN:s avkoloniseringsutskott i oktober

Inget nytt FN-sändebud

Den 21 augusti avgick holländaren Peter van Walsum som FN-sändebud efter kritik från Polisario, som ansåg att han var partisk. I början av oktober nominerade FN amerikanen Christopher Ross som nytt sändebud i Västsahara-frågan. Polisario har accepterat nomineringen men inte Marocko. I skrivande stund finns alltså inget sändebud.

Mildred Thulin (c) och västsahariska Agaila Abba Hemeida och Senia Bachir-Abderrahman, som för tillfället studerar i USA.

Västsahara, en fråga för FN

Västsaharierna har rätt till självbestämmande och självständighet. FN:s fjärde utskott, avkoloniseringsutskottet, sammanträdde i oktober för att enas kring resolutioner om de frågor som finns kvar. Västsahara är det största området som ännu inte är avkoloniserat. De övriga är öar som till exempel Caymanöarna och Falklandsöarna.

Mildred Thulin, före detta riksdagsledamot och centerpartist, var en av de 62 petitionärer som inför sammanträdet höll ett anförande.

– Två tredjedelar talade för Västsahara och en tredjedel för Marockos ståndpunkt, berättar hon. De Marocko-trogna talade om kannibalism, slaveri och fångelsehålor i marken i flyktinglägren samt att barn tvingas åka till Kuba. Det var verkligen absurt att lyssna på, berättar Mildred Thulin.

– Vi, cirka 15 personer från Belgien, USA, Portugal, Norge och Sverige blev också inbjudna till den marockanska FN-ambassadören för att diskutera Västsahara-frågan. Det var ett initiativ från en amerikansk Västsaharagrupp.

– Ambassadören höll ett anförande i 45 minuter om Marockos historia utan att nämna Västsahara. Därefter ställde juristen Pedro Leite från Portugal en fråga och blev utskälld efter noter: Det var oartigt att ställa sådana frågor, när man hade blivit inbjuden till den marockanska FN-ambassaden, förklarade ambassadören ursinnigt.

”Jag är livrädd, skräckslagen, du skrämmer mig”, sa Agaila Abba Hemeida, en skakad västsahariska bosatt i USA med tårarna strömmande.

Då hade inte ambassadören mer tid för oss, berättar Mildred Thulin.

Lena Thunberg

Motioner i riksdagen

Erkänn Västsahara, kräver centerpartister:

”Ett verktyg att sätta press på Marocko vore om Sverige och andra länder erkänner Västsahara som en självständig stat. Sverige måste våga gå före övriga EU och samtidigt arbeta för att få en EU-gemensam hållning i frågan.”

Annie Johansson och Johan Linander (c)

Inget EU-avtal med Marocko så länge landet ockuperar Västsahara, kräver folkpartister:

”EU har dock en nyckelroll att spela för att det västsahariska folket i enlighet med folkrätten själv ska bestämma över sin framtid. EU bör därför villkora vidare avtal med Marocko så att ockupationen av Västsahara upphör.”

Agneta Berliner, Anita Brodén, Fredrik Malm, Ulf Nilsson (fp)

Inget fördjupat EU-avtal med Marocko så länge ockupationen pågår, kräver miljöpartister:

”I detta läge har EU nu ett stort ansvar att sätta press på Marockos regering och villkora det planerade fördjupade partnerskapsavtalet med att Marocko måste överge sitt motstånd mot att avbryta ockupationen och mot FN-planen. Detsamma gäller situationen för de mänskliga rättigheterna generellt i Marocko.”

Bodil Ceballos, Ulf Holm, Peter Rådberg, Marx Andersson (mp)

Folkomröstning och sedan erkännande av Västsahara, kräver folkpartister:

”Sverige bör därför inom EU-kretsen driva frågan om att en folkomröstning snarast bör äga rum och vid ett sådant valresultat driva frågan om ett erkännande av Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR) av alla EU:s medlemsländer.”

Agneta Berliner, Fredrik Malm, Ulf Nilsson, Anita Brodén (fp)

Samma folkrätt för alla, kräver miljöpartister:

Västsaharierna har av FN utlovats en folkomröstning om självständig-

het men Marocko obstruerar. I dag har det gått så lång tid utan att något hänt att omvärlden börjar ”acceptera” att andra lösningar kan komma i fråga. På detta sätt är vi på väg att belöna ett brott mot folkrätten i stället för att sätta press på det land som orättmätigt ockuperar ett annat.”

Bodil Ceballos, Max Andersson, Peter Rådberg, Ulf Holm, Lage Rahm (mp)

Genomför antagna FN-resolutioner, kräver socialdemokrat:

”Det är därför nu av yttersta vikt att Sverige intar en drivande roll i både EU och FN för att kräva att FN:s tidigare antagna resolutioner i frågan snarast genomförs, i synnerhet gäller det den utlovade folkomröstningen. Sverige bör också vara drivande i FN och EU för att kritisera Marocko för att kränka de mänskliga rättigheterna i Västsahara. Sverige bör också vara drivande för att det humanitära stödet till flyktinglägren i Västsahara ska öka.”

Madeleine Streiffert (s)

Marockos ockupation måste upphöra, kräver socialdemokrater:

”...ockupationen måste upphöra, folkomröstningen genomföras och de marockanska kränkningarna av mänskliga rättigheter i Västsahara måste få ett slut.”

Urban Ahlin, Carina Hägg, Kenneth G Forslund, Carin Runeson, Ameer Sachet, Kent Härstedt, Kerstin Engle, Olle Thorell (s)

Stoppa allt svenskt fiske i Västsaharas vatten och häv EU:s fiskeavtal, kräver vänsterpartister:

”Synnerligen allvarligt är det att även svenska fartyg fiskar i de västsahariska vattnen, trots att Sverige sagt nej till EU:s fiskeavtal med ockupationsmakten Marocko. Regeringen bör agera för att stoppa allt svenskt fiske i västsahariska vatten i avvaktan på att EU:s fiskeavtal med Marocko hävs.”

Lars Ohly, Marianne Berg, Hans Linde, Gunilla Wahlén, Wiwi-Anne Johansson, Jacob Johnson, Elina Linna, Alice Åström (v)

Västsaharafotograf:

Kim Naylor

Kim Naylor, fotograf och journalist, är född i London men bosatt i Stockholm. Han studerade antropologi vid London University. De flesta av hans uppdrag har handlat om mänskliga och i synnerhet barnets rättigheter i många olika delar av världen.

Kim Naylor besökte de västsahariska flyktinglägren första gången 1992 tillsammans med författaren Monica Zak på en reportageresa för barntidskriften Globen. Därefter har han besökt flyktinglägren ytterligare tre gånger.

Kontaktuppgifter för Kim Naylor:
webbsida: kimmaylor.com
e-post: naylor@telia.com

Jag besökte flyktinglägren första gången 1992. Det fanns en känsla av optimism bland västaharierna.

Efter 18 års krig hade vapenvilan med Marocko just trätt i kraft. Det fanns nu hopp om att världen skulle se till att rättvisa fick råda och att de västahariska flyktingarna skulle återvända till sitt hemland.

Jag minns hur jag lyssnade när Betla med starka känslor talade om sitt västahariska hemland med sitt då 12-åriga barnbarn Amedo och hans vänner. Barnen satt i en halvcirkel runt henne och lyssnade fascinerat och storögda, medan de försökte absorbera varje ord. Utan tvivel längtade de också efter den dagen, när de skulle komma till detta underbara land.

När jag tog farväl av Betla för att resa hem sa jag: "Nästa gång möts vi i ditt hemland."

Tio år senare kom jag tillbaka. Det var inte mycket som hade ändrat sig. Optimismen hade förbytts i frustration. Det verkade som att omvärlden hade bestämt sig för att strunta i västahariernas öde.

Amedo var nu en ung man och det fanns ett drag av sorg i Betlas åldrade ansikte.

När jag skulle ge mig av denna gång sa jag samma fras. "Kim", svarade Amedo, "du sa samma sak förra gången, men jag är fortfarande här".

Jag fick inte tillfälle att träffa Amedo vid mitt senaste besök i oktober 2008. Betla var död fick jag höra. Jag är verkligen ledsen att hon inte fick återvända till sitt älskade hemland.

Det är beklämmande: Omvärlden har övergett västaharierna och struntat i rättvisa. Amedo och hans generation kommer att nödtorftigt överleva i detta ohyggliga, enformiga stycke öken. Det är bara Betlas bild av hemlandet som de kan föra vidare som arv till sina barn.

Nästa gång möts vi i ditt hemland

- Oj, boken om min pappa. Och på arabiska, säger Ahmed Hadara med tårar i ögonen. Monica Zak och Kim att kunna ge boken om strutspojken Hadara till hans son.

Bild: Kim Naylor

När böckerna kom hem

Under Kim Naylor och min allra första resa till lägren och den befriade delen av Västsahara hörde vi en märklig historia. Den handlade om Hadara, en västaharisk pojke som kom bort i en sandstorm och växte upp tillsammans med strutsar. När Polisarios representanter i Sverige hävdade att historien var sann, reste jag tillbaka för att se om det fanns några korn av sanning i historien. Det fanns det.

Strutspojken Hadara hade dött 1959, men han hade en son, Ahmed Hadara, som jag lyckades hitta i ett av flyktinglägren utanför Tindouf. På hans och andra flyktingars vittnesmål byggde jag boken "Pojken som levde med strutsar."

När boken kom ut på arabiska i Algeriet förra året ville jag naturligtvis att boken skulle komma tillbaka till flyktingarna.

Men hur skulle det gå till? Föreningen Västsahara gick ut med en vädjan och Miljöpartiet de Gröna ställde upp med 5 000 kronor. Kim Naylor och jag reste till lägren nu i höst för att köpa in och dela ut fyra lådor med boken på arabiska.

Den första som ska få boken är naturligtvis Hadaras egen son. Han befinner sig i den befriade delen av Västsahara. Vi gör en lång resa genom öknen, det är en het och klar dag och vi kör genom ett hav av hägringar innan vi till slut hittar honom. Han bor i ett tält med fru och dotter. I närheten finns en liten militärförläggning, där han arbetar som chaufför.

När Hadara Junior bläddrar i den första boken, blinkar han bort några tårar och säger:

- Den här boken hoppas jag alla ska läsa. Jag vill ju att alla läser om min pappa, för han var en märklig västaharier, ja någon att vara stolt över.

Själv har han svårt att läsa arabiska. Det är han inte ensam om. Det beror på att det finns så få böcker på arabiska i flyktinglägren att träna sig på.

- Därför är boken om Hadara på arabiska oerhört värdefull, säger minister Jalil Sidmamed. Varför? Jo, det är vår historia. Alla har hört talas om Hadara och alla kommer att vilja läsa om honom. På samma gång tränar sig både barnen och de vuxna att läsa arabiska. Att kunna läsa arabiska är viktigt för att barnen ska kunna klara den examen som alla gör efter femte klass. Om

de klarar den examen, får de gratis utbildning av algeriska staten utanför lägren. Men många av våra barn misslyckas just på grund av att de inte klarar arabiskan. Den här kommer att ge dem träning för alla kommer vilja läsa den,

mammorna, papporna, gamlingar, barnen...

De första skolbarnen som får boken är eleverna i en skola i lägret Auserd. Vi får vara med när läraren läser första kapitlet för eleverna i en femteklass. Barnen lyssnar med öppna munnar. Då och då stannar läraren upp och ställer en fråga. Då far alla händer upp i luften. Alla viftar, alla ropar högt, för alla vill svara. Jag har aldrig varit med om att någon av mina böcker någonsin väckt en sån glädje förut.

Vice utbildningsministern El Gouz Mumni säger:

- Det är inte konstigt. Det är ju den

första boken som speglar vår kultur. Det är viktigt för vår självbild att vår kultur också finns i böcker. Att den inte är något sekundärt. Jag ska starta vidareutbildning av lärarna. Då vill jag använda den här boken. Men vi måste ha många fler exemplar. Vi har 28 skolor i lägren och 25 000 elever som borde få läsa den. Dessutom finns 10 000 av våra barn utanför lägren, de borde också få tillgång till den.

Ryktet om boken drar som en sandstorm genom lägren. Alla vill ha den. Vi delar ut resterande böcker till Kvinnoorganisationen, presidenten, rektorn för Olof Palmeskolan, som säger att den ska bli kurslitteratur på kvinnoskolan, Ung-

Ryktet om boken drar som en sandstorm genom lägren.

Naylor fick resa in i den befriade delen av Västsahara för

domsorganisationen. Museet får några exemplar. Sekretariatet för Organisationer. Självklart får de som hjälpt mig med material till boken sina egna exemplar; vår skickliga tolk Rubio Fadel, som hjälpte mig med mina första samtal med Hadaras son. Ökendetektivens familj. Det allra sista exemplaret får Aiecheta. Hon är dotter till Bobut, lejonödaren och brorsdotter till kamelföraren Daula. Båda är döda, men hennes berättelse om sin pappa och sin farbror finns med i boken.

– Så nu blir de inte glömda, säger Rubio Fadel. Det är viktigt.

Monica Zak

Lektion i en femteklass i flyktinglägret Auserd.

Ämne: Arabiska. Tema: Hadara.

Läraren Salka Ahmed Mahmud läser högt ut boken.

Så fort hon frågar något vill alla eleverna svara.

Bild: Kim Naylor

Aziza Brahim, västsaharisk sångerska som numera bor i Spanien.

Bild: Matin Wikström

Hon ger röst åt den västsahariska kampen

Aziza Brahim är sångerskan som sjunger för att hon måste. Genom sin musik kämpar hon för ett fritt Västsahara. I september var hon och tre av hennes musiker i Sverige bland annat för att spela på European Social Forum i Malmö.

Aziza sjunger en sång om sitt land. Rösten är stark och mjuk, kontakten med musikerna märks hela tiden; en blick här, en handrörelse där. Omars senegalesiska trumma smattrar mot Marcos och Gonzalos bluesinspirerade ackord. Fastän vi i publiken inte förstår texterna är budskapet tydligt.

Azizas musik handlar om livet i de västsahariska flyktinglägren, krigsåren och solidariteten mellan människor.

– Men de kan också handla om kärlek helt enkelt, säger hon.

För Aziza är kanske skillnaden inte så stor mellan att sjunga en kärleks-sång och en om längtan efter att kunna återvända till sitt hemland.

– Jag sjunger för mitt folk. Eftersom jag är så involverad är det naturligt för mig att sjunga om det jag gör. Jag ser inte min musik som politisk, men jag kan förstå att andra gör det.

Aziza har aldrig varit i det ockuperade Västsahara. Hon föddes i Rabuni

i flyktinglägren i Algeriet 1976, året efter att Marocko påbörjade ockupationen. Elva år gammal fick hon flytta till Kuba för att utbilda sig och hon återvände först då hon var 19.

– Det var inte förrän jag kom tillbaka till lägren, som jag förstod situationen där. Som barn var lägren det normala för mig, men när jag kom hem från Kuba fick jag perspektiv och insåg vad det innebär att bo i flyktingläger och att vara ett splittrat folk.

Efter återkomsten till flyktinglägren deltog Aziza i en sångtävling under en musikfestival i flyktinglägren. Hon vann tävlingen och fick därmed ett skivkontrakt med ett spanskt skivbolag. Detta ledde till att hon flyttade till Spanien. Där har hon samarbetat med olika musiker och låtit sig inspireras av olika musikstilar, från jazz till afrikansk musik och rock.

Det ligger en sorgsen underton i hennes sång, trots att musiken är glad och livlig.

– Det är ett medvetet val vi har gjort. Hade musiken varit lika sorglig som texterna hade ingen orkat lyssna. På det här sättet kan vi locka folk att bry sig om västsahariernas situation med vår musik, och dessutom inge hopp.

**Agnes Strander
Jakobsbergs folkhögskolas
Västsaharakurs**

Från solnedgång till soluppgång

Novell av Mats Larsson

Illustrerad av Karin Södergren

Mitt namn är Ibrahim. Jag är ett med mitt folk. Sen urminnes tider befolkar vi västra delen av Sahara. Innan jag föddes lydde vi under spanjorerna. Nu är det Marocko som har utvidgat sina gränser söderut. Marockanerna säger att vårt land är Marocko och att vi alla är marockaner.

I stället för att få leva i våra oaser eller fritt ströva över vidderna med våra kameler och getter har vi i årtal trängts samman i flyktingläger i Algeriet. Förvisso är det som Koranen säger: Myndighet, makt och överhöghet tillkommer ingen annan än Allah.

Detta tänker jag där jag sitter på en stenbänk på torget i Tan Tan. Det lyser från caféer och hotell. Jag väntar på en lastbil. På dess flak ska jag resa söderut till El Aaiún.

Bortanför torget är natten svart. Efter Fadjr, morgonbönen, ger vi oss av. Än har inte böneutroparen lyft sina händer mot Mecka från minareten bakom mig. Det är därför jag äter mina oliver och bryter mitt bröd.

Efter soluppgången ska jag fasta, för jag är fjorton år nu. I flera år har jag läst dagens alla böner och idag börjar fastemånaden Ramadan.

Nu ser jag män skynda som skuggor ur gränderna på väg mot moskén. Också jag reser mig. Jag tar en sista klunk vatten ur flaskan innan jag följer dem. Nästan genast hör jag böneutroparens röst:

"Allahu Akbar" (Gud är störst). Han upprepar det fyra gånger och hans röst borrar tunnlar av andakt i mörkret. När han har hunnit till morgonbönens speciella kallelse, "bön är bättre än sömn", stiger jag in i moskén.

När jag kommer ut ur moskén har himlen färgats röd. Det är nu den första dagen i den nionde månaden Ramadan. Från och med nu får jag bara äta mellan solnedgång och soluppgång tills vi nätt årets tionde månad Shaw wal. Då ska jag bryta fastan vid högtiden Eid-al-Fitr och om Gud vill, ska jag bryta den i ett läger i stenöknen

med min egen stam.

Jag skyndar mot platsen varifrån lastbilen ska gå. Åt chauffören nickar jag igenkännande då jag kommer fram, för under natten tog han upp betalning av mig. Sen slänger jag upp mitt knyte på flaket och klättrar efter. Däruppe sitter redan en passagerare:

– As-Salam-u-aleikum, hälsar jag honom.

– Och med dig vare frid och Allahs barmhärtighet och välsignelse, svarar han.

När jag lutar ryggen mot flakkanten kommer fler passagerare. De flesta är marockaner, men några stycken är mina egna landsmän. De har sina svarta turbanner lindade över mun och näsa och bara ögonen syns bakom tyget. Själv har jag min virad om halsen så länge. Jag bedö-

mer det som bäst. Det är en tolv meter lång tygremsa, som skyddar mot sol, vind och ökendamm, men, hoppas jag, också mot annat.

Lastbilen brummar igång och vi rullar iväg. Med uppkurade axlar, för att inte dra till mig någons uppmärksamhet, virar jag långsamt turbanen över huvud och ansikte medan jag stirrar ut över det torra landskapet. Luften flimrar redan av värmen och jag mera anar än ser de nervittrade resterna av berg i fjärran. När solen har börjat dala från sin högsta punkt, när det är dags för middagsbönen Duhr, kommer vi att ha passerat dem.

Solen har bränt min turban stekhet och jag längtar efter vatten. Det är en frestelse som för mig närmare Allah. Allah har gett oss fastan för att lära oss tålmod och för-

sakelse. Hungern och törsten jag känner, varar bara till solnedgången, men det ger mig ändå en nyttig erfarenhet.

På eftermiddagen blåser det upp. Bergen ligger bakom oss och vi passerar genom ett bälte av ren sand, som lägger sig i drivor över asfalten. Trots tyget över munnen torkar halsen på mig, men jag ser inte åt min vattenflaska. Ett par av männen bredvid mig tar stora klunkar ur sina, som de sköljer munnen med och sen spottar ut. De har tolkat Koranen så att fastan inte har avbrutits, bara man inte sväljer. I vår stam gör vi inte så. Ramadan lär oss självdisciplin och dess gränser ska inte tänjas, även om Allah är stor och barmhärtig.

Vinden har inte mojnät när vi når stenöknen igen, men här är stoftet finare och får luften att gulna och tjockna som svaveldis. Med ihopknipna ögon kisar jag ut genom springan i tyget. Som en matt lysande punkt syns solen däruppe. Ännu är det några timmar kvar till Asr, eftermiddagsbönen.

Dammdimman har förvärrats, när vi når den forna spanska gränsen. Vi vinkas av vägen för kontroll. Flera lastbilar står där redan. Vår chaufför går med sin väska till några låga hus i närheten medan militärpoliserna granskar våra papper.

– Ta bort tyget från ansiktet, säger en av dem åt mig och jag ber Allah om hjälp när jag virar ner turbanen, som en halsduk runt halsen.

Med ögon som springor granskar soldaten mig. Med handen trycker han ner turbanen och blottar min hals. Jag vet att mina nyläkta ärr lyser röda mot huden.

– Följ med in, beordrar han. Ta din packning med dig.

– Allah akbar (Gud är stor), svarar jag. Låt mig förrätta Asr först.

Jag sjunker ner på knä och utför en rituell tvagning med stenar, så som Koranen föreskriver när vatten fattas. Med huvudet vänt mot Mecka läser jag mina böner med soldatens blickar på mig. Då jag är klar och reser mig upp, ser jag flera soldater omkring mig.

– Följ med nu, säger de och jag bär min packning mot en av byggnaderna.

På gården utanför den har flera män rullat ut sina bönemattor i skydd för vinden. Andra sitter med ryggarna mot den vitmenade väggen i väntan på att få komma in. Själv förs jag förbi dem alla fram till ett skrivbord med en kapten bakom.

– As-Salam-u-aleikum, säger jag. (Frid vare med dig), men kaptenen svarar inte.

Han säger åt mig att visa min hals och min överkropp. Jag försöker vila i mig själv och hindra att hjärtat dunkar.

– Ditt namn, beordrar kaptenen kort och hans röst är en härsmån från ett rytande.

Jag rabblar namnen på papperen jag nyss haft. I ögonvrån ser jag soldaten räkka fram dem. Jag berättar om min far-

– Ta bort tyget från ansiktet, säger en av dem åt mig och jag ber Allah om hjälp när jag virar ner turbanen, som en halsduk runt halsen.

bror i Tiznit. Jag vet att de kommer att kontrollera det. Just det oroar mig inte. Den man jag hänvisar till har haft en främmande pojke hos sig. Det är det svar de kommer att få när de begär upplysningar. Först om de misstänker att det inte var jag, skickar de mig vidare till militärförläggningen fyrahundra kilometer österut.

– Vi har en efterlysning på en sån pojke som du, säger kaptenen. Pojke runt fjorton...ärr på hals och bröst. Budbärare åt gerillan...tillfångatagen... skadad vid flyktförsök.

Jag svarar att jag skadats i en bussolycka mellan Agadir och Tiznit. Ärren kommer från glassplitter och vass plåt. Jag ger honom tidpunkt och plats för olyckan. Han klottrar ner uppgifterna på ett papper. Sen räcker han papperet till en av sina underordnade.

– Kolla upp det här, befäller han.

Jag förs ut på gården, när de går igenom mitt knyte därinne. Den matta himmelsglöden i väster börjar tona bort. När den försvunnit ska jag förrätta Maghrib, solnedgångsbönen. Inifrån kasernen hör jag hur den gammaldags radiosändaren satts igång. Lång bort i Tiznit kom-

mer någon att kontrollera min historia.

Mitt hjärta dunkar. Det sätter sån fart att jag slår armarna om knäna för att inte darra. Då och då tilltalar någon mig. Jag håller fast vid min historia, för även de civilklädda resenärerna fruktar jag.

Efter solnedgångsbönen ber jag om mitt knyte. Jag äter bröd, torkade fikon med saltade mandlar i. Jag dricker upp mitt vatten och ber en av soldaterna att fylla på flaskan. När jag fått den börjar jag tänka på flykt.

Jag vågar inte sova för risken att oroliga drömmar ska röja mig och jag förbannar det öde som gjort hela platsen upplyst och patrullerad. Kunde jag bara ta mig förbi strålkastarna vore jag säker. Jag vet att klara mig på vidderna därute nu när jag har vatten för ett helt dygn.

För att hålla mig vaken spar jag aftonbönen till efter midnatt. Efter den somnar jag ändå in. Trots att natten är sval och fastän jag är tunt klädd, är jag svettig när jag vaknar. Sandstoftet har trängt in under kläderna och täppt till porerna i min hud. Längre ligger jag still och lyssnar med återhållen andedräkt. Har jag gett ljud ifrån mig och röjt mig i sömnen? Då jag hör mumlande röster slappnar jag till sist av och inväntar gryningen.

Jag förrättar min Fadjr och tänker att dagen innan gjorde jag det i Tan Tan. Om den dag som nu kommer vet jag ingenting utom att Allah prövar mig i fasta. Strax efter soluppgången kommer kaptenen. Utan att ge mig en blick försvinner han in på sitt kontor. I timme efter timme väntar jag på hans besked.

Vinden har mojnät helt nu, men sandstoftet i luften ligger kvar och suddar ut föremål bara ett tiotal meter bort. Plötsligt hör jag mitt namn uttalas. Då jag lyfter huvudet står kaptenen där.

– Du är fri, Ibrahim. Vi har fått din historia bekräftad i Tiznit.

På lastbilsflaket någon timme senare ser jag posteringen slukas upp av det gula diset. Jag tänker på kaptenen och hur han kallade mig vid mitt rätta namn, fast papperen jag har säger något annat.

Sannerligen, Allahu Akbar (Gud är störst).

Författaren Mats Larsson skrev den här novellen för tidskriften Globen nr 1-2, 1992. Karin Södergren illustrerade den. Globen vänder sig till barn i åldern 9-14 år. Till novellen hörde också en faktaruta om den muslimska högtiden Ramadan.

Västsahara på European Social Forum

Café Möllan, ett stenkast från Möllenvångstorget i Malmö, var destinationen för Västsaharaintresserade under fredagen den 19 september på European Social Forum. Seminariet anordnades av Västsaharaaktionen, Föreningen Västsahara och spanska Asoc. Amig@as RASD-SEAD en Lagunen Elkarte. Det som först verkade vara en rymlig lokal blev allt eftersom seminariet skulle börja mindre och mindre. Lokalen fylldes av Västsaharaaktivister från bland annat Sverige, Spanien, Frankrike, Danmark, Finland och Norge. Diskussionerna fördes kring den nuvarande situationen för västсахarierna och berörde många olika aspekter, bland annat situationen i det ockuperade området, situationen i flyktinglägren samt omvärldens tystnad. Seminariet var ett ypperligt tillfälle för olika föreningarna runt om i Europa att dela med sig av hur man arbetade för ett fritt Västsahara, samt att låta sig inspireras av andra föreningars kamp och inspirera andra till att engagera sig i kampen för ett självständigt Västsahara.

Natasa Mirosovic

Cirka 15 000 personer vandrade genom Malmö för En annan värld är möjlig. Västsaharabanderoller och flaggor fanns med i det långa tåget.
Bild: Lena Thunberg

En timme för Västsahara på Bokmässan

Folkmoströstning NU och Att leva under ockupation var ämnen som diskuterades på Internationella Torgets lilla scen på årets Bok & Biblioteksmässa i Göteborg.

Den första halvtimmepresentationen, anordnad av Emmaus Björkä tillsammans med VästsaharaAktionen, tog upp aktuella kampanj- och opinionsfrågor. Akuta frågor är stopp för våld och övergrepp mot västсахariska frihetskämpar, frigivande av de politiska fångarna och ökat humanitärt bistånd till flyktinglägren.

Att stoppa plundring och stöld av Väst-

saharas resurser får allt större utrymme i det dagliga solidaritetsarbetet. Viktigast är fosfatexporten som Marocko tjänar stora pengar på. Där kan vi klämma åt rederierna som transporterar, importörerna i olika länder samt banker med flera som finansierar handeln. Men nu växer också exporten av fisk, konserver, grönsaker och sand (!) från Västsahara.

Samtidigt framstår EU som en allt aningslösare, eller samvetslösare, vapendragare åt ockupanten Marocko, något som Sverige kan bromsa och ifrågasätta.

För nästa presentation stod Olof Palmecentret och liberala Silc, som redovisade vad som görs i Sverige till stöd för flyktinglägren, hur demokratistödet är upplagt och vilka resultat det kan ge inför en kommande självständighet.

Båda presentationerna fängade många förbipasserande, som stannade länge och följde vad som sades. Uppskattningen hördes också senare i kommentarer vid arrangörernas montrar.

Sören Lindh

”Ers majestät, jag har mycket att tacka er far för...”

Frankrike-Marocko, en familjeaffär

Hur skall man förklara Frankrikes starka stöd till Marocko? En bok av Jean-Pierre Tuquoi, som är journalist på Le Monde där han bevakar Nordafrika, ger några svar. Den beskriver nätet av personliga kontakter mellan de två staternas eliter, mellan deras polis och säkerhetstjänster som funnits alls sedan det franska protektoratet 1956 utan svåra konflikter blev en självständig stat. Ett samarbete vari ingår pengar, statsnytta, tjänster och gentjänster i syfte att bevara monarkin, förhindra islamisterna att ta makten, skydda franska intressen i Nordafrika.

Bokens titel är ”*Majesté, je dois beaucoup à votre père...*” *France-Maroc, une affaire de famille* (Albin Michel 2006). Bokens omslag pryds av ett fotografi från 1999 som visar dåvarande franske presidenten Jacques Chirac då han på väg till kung Hassan II:s begravning omfamnar sonen, Muhammed VI. ”Ers majestät, jag har mycket att tacka er far för...” var alltså presidentens ord till den nye kungen. Och han tillade: ”och om ni så önskar skall jag anstränga mig att återgälda allt som han givit mig”.

Hassan II och Chirac möttes första gången i slutet av 1970-talet då Chirac var borgmästare i Paris och ledare för Gaullistpartiet. Hassan II hade då överlevt två attentatsförsök, förde krig i Västsahara och hade behov av allierade. Han hade, skriver Tuquoi, förmågan att i den franska eliten leta upp de som hade framtiden för sig, förföra dem och knyta dem till kungahuset. Men Chirac hade också nytta av kungen som förmedlade kontakter med monarkerna i Gulfstaterna och gav information om den muslimska världen. Kan-

ske fick han också bidrag till sina valkampanjer. Det fanns envisa rykten men naturligtvis inga bevis.

Till Marockos vänner i Frankrike hör en rad andra toppolitiker från både höger och vänster liksom nyckelpersoner inom näringsliv och media. Många firar semester på lyxhotellen i Marrakesch. Åtskilliga är födda eller har tillbringat sin barndom i Marocko som t.ex. Dominique Strauss-Kahn, tidigare finansminister och nu chef för Internationella Valutafonden och Elisabeth Guigou, likaså tidigare minister för Socialistpartiet. Chiracs företrädare på presidentposten Giscard d'Estaing liksom Francois Mitterand stödde även de den marockanska regimen. Och denna politik ligger fast även efter skiftet på presidentposten 2007. Det demonstrerades under Nicolas Sarkozys statsbesök i Marocko i oktober förra året där han prisade vänskapen mellan de två länderna och beträffande Västsahara uttalade sitt stöd för det marockanska autonomiförslaget och förkunnade: ”Frankrike kommer att stå vid er sida”.

Västsahara ägnas endast ett halvt kapitel i Tuquois bok. Han menar att Frankrike vill förhindra att Västsahara blir en egen stat därför att man fruktar att det skulle innebära slutet för det marockanska kungahuset. Erövringen av Västsahara har varit en prestigefråga för kungahuset och central i den nationalistiska propagandan. Ett annat motiv för den franska politiken är en önskan att bevara ett band av franskspråkiga stater i Västafrika – från Marocko till Guinea. Man räknar med att ett fritt Västsahara skulle få spanska som officiellt språk. Därmed skulle den språkliga kontinuiteten brytas och den franska kulturen vara hotad!

Intressant är Tuquois skildring av hur Marocko har använt mutor för att säkra stöd i Västsahar frågan. Bernard Miyet som mellan 1997 och 2000 var Kofi Annans närmaste medarbetare beskrev det så här: ”Marockanernas strategi går ut på att köpa människor: ledare inom Polisario, utländska diplomater, FN:s utsända i Västsahara”.

Man kan misstänka att en och annan fransk toppdiplomats påverkats. Tuquoi nämner Jean-Pierre Mérimée, fransk ambassadör i Rabat 1987–1991, som av Hassan II fick ett stycke vackert belägen mark utanför Ouarzazate där han låtit bygga sig ett hus. Han befordrades 1991 till ambassadör i FN där han var Frankrikes representant i Säkerhetsrådet. Efter att ha lämnat diplomattjänsten blev han ledamot av styrelsen för Marockos största bank.

Man har i Paris varit mycket lyhörd inför önskemål från Rabat, särskilt under Chirac som till och med tog råd av kungen då han skulle utse ministrar. Men även under Mitterand tog man stor hänsyn till Hassan II. 1991 utkom i Paris en bok med titeln ”Vem tillhör Marocko?”, av Moumen Diori som avslöjar hur kungen tillskansat sig enorma förmögenheter. Driss Basri, som då var inrikesminister och Hassan II:s högra hand, berättade långt senare för Tuquoi att de franska myndigheterna gått längre än vad han begärt: ”jag hade endast bett utrikesdepartementet och säkerhetspolisen att hålla ett öga på Diori men säkerhetspolisens chef kom till mig i Rabat och berättade att Diori blivit utvisad till Gabon.” Det bör tilläggas att Diori överklagade utvisningen och kunde återvända till Paris efter tre veckor.

Tuquois bok behandlar fler delar av den fransk-marockanska relationen: av Frankrikes invånare har 800 000 sina rötter i Marocko. Genom stöd till föreningar och moskéer och säkerhetspolisens kontroll har kungen sett till att hans undersåtar som utvandrat inte skall smittas av idéer om demokrati och mänskliga rättigheter.

Till bilden hör givetvis också att Marockos ekonomi är helt beroende av Frankrike, som är största handelspartner och som kontrollerar större delen av industrin, turistnäringen och infrastrukturen. För Frankrikes ekonomi är dock t.ex. Algeriet viktigare.

Björn Furumark

Grattis till Nobelpriset J.M.G. Le Clézio!

Jean-Marie Gustave Le Clézio, årets nobelpristagare i litteratur skrev 1980 en bok med titeln Öken.

Jag hittade och läste den i början av 90-talet. Det är en underbar bok som handlar om nomaderna i öken, och inte vilken öken som helst utan faktiskt Västsaharas öken. Städerna El Aaiún och Smara finns med bland annat. Romanen skildrar parallellt två liv, två händelser och två tider. Pojken Nour följer den historiskt kände karavanföraren Ma el-Ainin, som under stora umbäranden leder sin kamelkaravan genom det krävande ökenlandskapet och undan de franska trupperna i början av 1900-talet. Den unga kvinnan Lalla lämnar ungefär 60 år senare en älskad ökentillvaro fylld av svårigheter för ett nytt och kanske lika svårt liv i Europa.

Det kärva klimatet med brännande sol och törst på dagarna, iskalla nätter, sandstormar och taggig natur präglar öknens folk och ger dem styrka, uthållighet och en särskild resning men även en sammanhållning som Le Clézio skildrar poetiskt.

Det är också kärleken till denna natur och detta folk som driver Lalla tillbaka till öken från Europa. J.M.G. le Clézio skildrar öknens stolta folk med intensitet, stor kärlek och respekt. "Det var män och kvinnor av sand, vind, ljus och natt. De hade uppenbarat sig som i en dröm på krönet av en sanddyn, det var som om de hade framfötts ur en molnfri himmel och som om rymdens hårdhet hade gjutits in i deras lemmar."

I en intervju i Kunskapskanalen på TV i oktober berättade han också om ett besök i Västsahara och sin beundran för ökenomaderna.

Le Clézio är själv något av en nomad som har tillbringat en stor del av sitt liv på resande fot. Han är född i Nice men bodde som barn i Mauritius och Nigeria. En av hans nuvarande boplatser är New Mexicos öken.

Den som funderar på julklappar bör genast springa ut och köpa Öken, som i oktober kom ut i nyttgåva på Norstedts förlag.

Lena Thunberg

Sandstorm och översvämning i flyktinglägren

Häftiga skyfall förstörde 1800 lerhus och matlager i framför allt lägret Smara den 6 oktober. Ingen människa omkom men de materiella skadorna var stora. Människor sökte sig upp på sluttningar undan vatten. Västsahariska Röda Halvmånen väddade om stöd. I februari 2006 skedde liknande regn och översvämningar men då i större omfattning.

Skyfallet i oktober föregicks av en sandstorm.

– Sandstormen drog fram över alla lägren. Den gula kvävande dimman tvingade oss att stanna inomhus i fem timmar.

Ingen dog men många blev rädda, sa en röst från lägren.

Lena Thunberg

Revolutionen är en tebjudning

– Jag är en 53 år gammal mångsysslare, ekonom, författare och exekutiv TV-producent, berättar Bengt Assarsson. Tillsammans med Håkan Linn och Mikael Katzefz har han gjort en film om maratonlopp, 70-tal och Västsahara. Filmen ska ha premiär i januari på Göteborgs filmfestival.

– Jag började springa för tre år sedan och letade efter ett udda maratonlopp och hittade Sahara Maraton. Det var då jag upptäckte att av alla Afrikas bokstavskombinationer från 70-talet MPLA, ANC, SWAPO och så vidare, hade alla utom POLISARIO nått självständighet. Det var en chock för mig. Jag hade efter 70-talets FNL-engagemang försvunnit ut i en apolitisk dimma, som nu klarade igen. Men dagens verklighet är en annan än 70-talet och solidaritetsyttringarna är också annorlunda.

– Filmen skildrar Västsahara och alla dess aspekter, dels rakt fram som en ren dokumentär, men också genom skildringen av mitt lopp och mitt politiska nyuppvaknande. Vi följer mitt maratonlopp, det första jag bryter och det andra som jag fullföljer, som en metafor för Polisarios kamp.

– Att springa Sahara Maraton är något helt annat än ett vanligt asfaltlopp som Stockholm Maraton. Antingen är det grova stenar som gör att man hela tiden måste se var man sätter fötterna eller också är det sand som känns som att pulsa i snö. Det gör att man aldrig får det där enkla, obesvärade löpsteget. Inte förrän de sista fem hundra meterna asfalt, då märkte jag att det fanns muskler som var alldeles oanvända.

Livet i lägret skildras genom barnens ögon, de som de facto är gisslan i en konflikt, som de inte är skyldiga till.

Martin Wikström

VILL DU VETA MER?

Tidskriften Västsahara
nyheter, bakgrund,
informationsmaterial
www.vastsahara.net

arso
bakgrund och nyheter på
engelska
www.arso.org

ASVDH
västsaharisk människorättsorganisation
www.asvdh.net

Støttekomiteen for Vest-Sahara
kontinuerlig uppdatering
av nyheter
www.vest-sahara.no

SPS, Sahara Press Service
rapporterar från de västsahariska flyktinglägren
www.spsrasd.info

VästsaharaAktionen
25 medlemsorganisationers kampanjsida
nyheter, bakgrund, plattform
www.vastsaharaaktionen.se

Solidaritetskommittén vid JakobsbergsFolkhögskola
www.vastsahara.org

Western Sahara Resource Watch
om naturresurserna
www.wsrw.org

Polisario Front
Tel 08-315610

Att beställa
(vastsahara@brevet.nu)

Informationsfolder
2006, gratis

Västsahara – Afrikas sista koloni,
Lena Thunberg, 2004, 70:-

Sahara Maraton
Fredrik och Johan Persson,
dvd, 18 min. 2004, 150:-

Att läsa

Endgame in the Western Sahara – What future for

Africas last colony?
Toby Shelley, 2004

Pojken som levde med strutsar
Monica Zak, 2001

International Law and the Question of Western Sahara
Karin Arts, Pedro Pinto Leite, 2007

Glöm inte att prenumerera!

Fyra nummer per år
Privatpersoner 100:-
Organisationer 125:-
Stödprenumeration 125:-
Utland 200:-
Pg 204003-8

Julklappstips:

En prenumeration på Västsahara eller en nobelpristagare?
J.M.G.Clézio: Öken

FAKTA OM VÄSTSAHARA

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielse rörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara.

Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar. Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I maj 2006 undertecknade EU ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

Böcker till barnen

Här sitter Brahim Dali i en av skolorna i flyktinglägret och läser om den västahariska strutspojken Hadara.
Bild: Kim Naylor

I oktober reste författaren Monica Zak och fotografen Kim Naylor till de västahariska flyktinglägren. De hade med sig fyra lådor med böcker. Lådorna innehöll Monica Zaks bok "Pojken som levde med strutsar". Den

hade nu översatts till arabiska av Rawia Morra. De fyra lådorna med böcker var en gåva från Miljöpartiet de Gröna och skulle överlämnas till flyktingarna i lägren.